

PROF. DR HAB. DR H.C. MACIEJ ZIELIŃSKI

Maciej Jan Zieliński urodził się 5 lutego 1940 r. w Żelechowie. W 1958 r. rozpoczął studia prawnicze na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, które ukończył w 1963 r. W tym samym roku uzyskał tytuł magistra na podstawie pracy magisterskiej *Nieudzielenie pomocy w niebezpieczeństwie*, napisanej w Katedrze Prawa Karnego pod kierunkiem naukowym doc. dr hab. Krystyny Daszkiewicz. Od czwartego roku studiów Maciej Zieliński uczęszczał równolegle na seminarium magisterskie prowadzone przez prof. dr. Zygmunta Ziemińskiego w Zakładzie Prawniczych Zastosowań Logiki. W tym czasie rozpoczął także prowadzenie zajęć z logiki jako asystent stażysta.

Na Wydziale Prawa i Administracji UAM Maciej Zieliński uzyskiwał kolejne stopnie i tytuły naukowe oraz zajmował kolejne stanowiska: asystenta (1963), adiunkta (1969), docenta (1980), profesora nadzwyczajnego (1990) i profesora zwyczajnego (1991).

Stopień naukowy doktora nauk prawnych Maciej Zieliński uzyskał w 1969 r. za napisaną pod kierunkiem naukowym prof. dr. Zygmunta Ziemińskiego pracę *Sposoby wystawiania norm w ustawodawstwie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. Rozprawa ta została w następnym roku wyróżniona w XII konkursie „Państwa i Prawa”. Natomiast w 1972 r. została wydana jej skrócona wersja pod tytułem *Interpretacja jako proces dekodowania tekstu prawnego*.

W 1979 r. Maciej Zieliński uzyskał stopień doktora habilitowanego nauk prawnych na podstawie dysertacji *Poznanie sądowe a poznanie naukowe*. Rozprawa ta także została wyróżniona w XXIII Konkursie „Państwa i Prawa” w 1981 r.

Natomiast 28 października 1991 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał Maciejowi Zielińskiemu tytuł profesora nauk prawnych. W 1997 r. Profesor Maciej Zieliński został mianowany na stanowisko profesora zwyczajnego w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, na którym był zatrudniony do 20 września 2002 r.

Maciej Zieliński odbył kilka staży naukowych. Jako asystent był w 1964 r. na stażu u Profesor Janiny Kotarbińskiej w Katedrze Logiki II na Uniwersytecie Warszawskim, następnie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie uczestniczył w seminariach naukowych prowadzonych przez Profesora Jerzego Wróblewskiego oraz na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UŁ, gdzie uczestniczył w seminariach z zakresu filozofii i etyki. Jako docent, na zaproszenie Profesora Oty Weinbergera, przebywał w 1985 r. na stypendium naukowym na Uniwersytecie Karola Franciszka w Grazu.

Podczas pracy na poznańskiej uczelni (w latach 1963–2002) Maciej Zieliński pełnił różne funkcje: był opiekunem kół naukowych, zajmował się działalnością związkową. W pierwszych wyłonionych w sposób demokratyczny władzach Wydziału Prawa i Administracji Maciej Zieliński został wybrany przez studentów na prodziekana do spraw studiów stacjonarnych (1980–1981). Natomiast w latach 1990–1993 był z wyboru członkiem Senatu UAM.

Związki Macieja Zielińskiego ze Szczecinem sięgają 1963 r., kiedy to 3 października jako magister prawa poprowadził swoje pierwsze zajęcia ze studentami w Punkcie Konsultacyjnym Wydziału Prawa i Administracji UAM w Szczecinie. Po utworzeniu 1985 r. Uniwersytetu Szczecińskiego prowadził zajęcia w Instytucie Prawa i Administracji szczecińskiej uczelni.

Z dniem 1 października 1986 r. został zatrudniony na stanowisku docenta w Instytucie Prawa i Administracji US w Zakładzie Prawa Sądowego, a od 1988 r. w Zakładzie Teorii Państwa i Prawa, którego został kierownikiem. W tym samym roku kierowany przez Niego zakład stał się jednostką organizacyjną nowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. W 1990 r. Maciej Zieliński został zatrudniony w Uniwersytecie Szczecińskim na stanowisku profesora nadzwyczajnego, a rok później na stanowisku profesora zwyczajnego. Był twórcą i pierwszym kierownikiem Katedry Teorii Państwa i Prawa (przemianowanej później na Katedrę Teorii i Filozofii Prawa); funkcję tę pełnił nieprzerwanie do 1996 r. W 2012 r. Profesor Maciej Zieliński stanął na czele Katedry Tworzenia i Wykładni Prawa.

W sferze obowiązków organizacyjnych, poza funkcją kierownika katedry, Profesor Maciej Zieliński był na Wydziale Prawa i Administracji US prodziekanem do spraw studiów zaocznych (1990–1993), a w latach 2005–2008 pełnił funkcję członka Senatu Uniwersytetu Szczecińskiego.

Profesor Maciej Zieliński łączył pracę nauczyciela akademickiego na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza oraz na Uniwersytecie Szczecińskim z aktywnością poza uczelniami w różnorodnych gremiach i instytucjach naukowych oraz prawniczych.

W latach 1993–2012 Profesor Maciej Zieliński był członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, a w latach 1996–2000 wiceprzewodniczącym tego komitetu. Od 1999 r. nieprzerwanie był członkiem Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, a w latach 2003–2020 członkiem Prezydium Rady Języka Polskiego. W latach 1999–2011 Pan Profesor był członkiem Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów Naukowych Sekcji I Nauk Humanistycznych i Społecznych.

W latach 1996–1997 Profesor Maciej Zieliński był członkiem Zespołu do spraw Przygotowania Ostatecznej Redakcji Projektu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, powołanego przez przewodniczącego Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, i brał udział w opracowaniu i redagowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Natomiast w latach 1994–1998 był członkiem Rady Legislacyjnej, dla której sporządził wiele ekspertyz prawnych.

Bardzo istotnym polem aktywności Pana Profesora była współpraca z różnymi środowiskami prawniczymi, w szczególności z legislatorami i sędziami, polegająca na prowadzeniu szkoleń i wykładów. Profesor był wykładowcą na aplikacji legislacyjnej prowadzonej przez Rządowe Centrum Legislacji przy Prezesie Rady Ministrów od momentu jej powstania w 1993 r. Ponadto prowadził wykłady i szkolenia dla wszystkich służb legislacyjnych, a także na Podyplomowym Studium Legislacji na Uniwersytecie Warszawskim. Prowadził także wykłady i szkolenia dla sędziów Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, wojewódzkich sądów administracyjnych, sądów apelacyjnych i sądów okręgowych.

W latach 1997–2001 Profesor Maciej Zieliński był redaktorem naczelnym „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” najstarszego polskiego czasopisma naukowego prawników, socjologów i ekonomistów. Był także członkiem Komitetu Redakcyjnego „Studiów Prawniczych”, członkiem Rady Programowej „Medycznej Wokandy”, a także Rady Programowej „Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej”.

Najważniejszym obszarem badań naukowych Profesora Macieja Zielińskiego jest problematyka wykładni prawa. Zagadnieniom tym poświęcił pracę doktorską, w której zawarł główne idee swojej oryginalnej koncepcji wykładni prawa. Opublikowana rozprawa doktorska stała się wydarzeniem naukowym, kładąc fundament pod koncepcję nazwaną później derywacyjną koncepcją wykładni prawa. Koncepcję tę Pan Profesor rozwijał w kolejnych licznych publikacjach. Prawdziwym *opus magnum* Profesora Zielińskiego stała się opublikowana w 2002 r. monografia *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, która w tym samym roku została wyróżniona najwyższą nagrodą naukową w dziedzinie prawa, przyznawaną przez Wydział I Nauk Społecznych PAN – Nagrodą im. Leona Petrażyckiego. Książka ta doczekała się aż siedmiu wydań, z których każde kolejne jest wyrazem ciągłego rozwoju koncepcji.

Bardzo ważnym fragmentem dorobku naukowego Profesora Macieja Zielińskiego są jego idee dotyczące zasad prawa. W tym zakresie centralną pozycję zajmuje przełomowa wręcz w polskiej literaturze teoretycznoprawnej monografia *Zasady prawa. Zagadnienia podstawowe*, napisana wspólnie z Zygmuntem Ziemińskim i Sławomirą Wronkowską, za którą Profesor Zieliński wraz ze współautorami otrzymał nagrodę zespołową II stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych. Kolejnym niezwykle ważnym polem zainteresowań Pana Profesora jest problematyka ustalania faktów przez organy stosujące prawo. Jego monografia *Poznanie sądowe a poznanie naukowe* była w momencie publikacji pierwszym w literaturze polskiej opracowaniem, w całości poświęconym tej problematyce i całości tej problematyki. Do dziś pozostaje ona jedynym takim opracowaniem w literaturze polskiej, a jeśli chodzi o literaturę światową, to trudno byłoby wskazać porównywalne opracowanie. Powszechnie znane i uznane są osiągnięcia Pana Profesora w zakresie problematyki tworzenia prawa. Współ z prof. Sławomirą Wronkowską przygotował w 1991 r. projekt Zasad techniki prawodawczej (załącznika do uchwały nr 147 Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1991 r.), które wyznaczyły drogę polskiego prawotwórstwa co najmniej w zakresie redagowania tekstów aktów prawnych. Na podkreślenie zasługuje wkład Profesora Macieja Zielińskiego w koncepcję czynności konwencjonalnych jako szczególnego rodzaju czynności kulturowych. Ta doniosła naukowo i owocna koncepcja powstała w ośrodku poznańskim a rozwijana w ramach ośrodka szczecińskiego, ma doniosłe aplikacje w analizie szczegółowych nauk prawnych. W zakresie tej problematyki Profesor Maciej Zieliński jest autorem idei odróżnienia konwencjonalizacji i formalizacji czynności konwencjonalnych jako szczególnego rodzaju czynności kulturowych. Idea ta jest obecnie płodnie wykorzystywana do opracowania zagadnień czynności konwencjonalnych zarówno przez teoretyków prawa, jak i przez przedstawicieli szczegółowych nauk prawnych.

Niezwykle doniosłym przedmiotem opracowań naukowych Profesora Macieja Zielińskiego jest kwestia uzasadniania różnych rodzajów wypowiedzi formułowanych w prawie i prawoznawstwie, w szczególności związków między różnorodnymi aspektami uzasadniania poszczególnych typów wypowiedzi. Zagadnienie to zostało kompleksowo opracowane przede wszystkim w monografii *Uzasadnianie twierdzeń, ocen i norm w prawoznawstwie*, napisanej wspólnie z Profesorem Zygmuntem Ziemińskim, za którą autorzy otrzymali w 1989 r. nagrodę naukową II stopnia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Od samego początku pracy naukowej przedmiotem zainteresowań badawczych Profesora Macieja Zielińskiego była problematyka językowa – języka prawnego i języków okołoprawnych, o czym świadczą Jego liczne prace naukowe. Jako niestrudzony propagator współpracy

prawników z językoznawcami przyczynił się do powstania Komisji Języka Prawnego Rady Języka Polskiego PAN – integrującej oba środowiska naukowe. Zabiegał o edukację prawną Polaków oraz – z powodzeniem – o edukację językową prawników. Na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, dzięki staraniom Pana Profesora, prowadzony jest wykład kursowy z przedmiotu *kultura języka polskiego*.

Profesorowi Maciejowi Zielińskiemu zawsze szczególnie bliska była współpraca ze studentami. Działalność dydaktyczna Pana Profesora obejmowała wykłady kursowe, seminaria magisterskie, seminaria doktorskie, wykłady na studiach doktoranckich. Na Wydziale Prawa i Administracji UAM prowadził także – całkowicie społecznie – zajęcia ze studentami zainteresowanymi problematyką teoretyczną prawoznawstwa. Jego aktywność, zaangażowanie oraz osiągnięcia na tym polu były dostrzegane i nagradzane: dwukrotnie przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (1971 r., 1985 r.), a także, co najbardziej cenne, przez samych studentów. W 1986 r. studenci przyznali Profesorowi Maciejowi Zielińskiemu tytuł najlepszego wykładowcy wszystkich wyższych uczelni Poznania. Natomiast studenci Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego dwukrotnie wybrali Pana Profesora najlepszym wykładowcą na wydziale, a od kilku lat honorują Go tytułem Mentora Wydziału. Od samego początku powstania z inicjatywy Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa (ELSA) Pan Profesor brał udział jako wykładowca w Ogólnopolskich Obozach Adaptacyjnych Studentów Prawa i Administracji „Adapciak”. Corocznie uczestniczył także jako juror w organizowanych przez ELSA regionalnych konkursach krasomówczych studentów prawa; dwukrotnie był jurorem konkursu ogólnopolskiego.

Profesor Maciej Zieliński był nauczycielem studentów prawa w Poznaniu i w Szczecinie. Wypromował dziewięcioro doktorów; czworo spośród nich zostało doktorami habilitowanymi a jeden – profesorem tytularnym. Był przewodniczącym komisji habilitacyjnych, sporządził pięć recenzji w przewodach habilitacyjnych, także wiele superrecenzji w przewodach habilitacyjnych i w postępowaniach o nadanie tytułu profesora.

Za całokształt pracy w Punkcie Konsultacyjnym UAM w Szczecinie Profesor Maciej Zieliński otrzymał w 1974 r. odznakę Gryfa Pomorskiego. W 1996 r. Prezydent RP odznaczył Go Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, w 2004 r. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, a w 2011 r. – Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2012 r. otrzymał nagrodę szczecińskiego środowiska prawniczego „Człowiek Roku In Gremio 2011”, a Rada Okręgowa Izby Radców Prawnych w Szczecinie – w uznaniu zasług dla środowiska radcowskiego oraz działania na rzecz promocji zawodu radcy prawnego – wyróżniła Profesora „Perłą Radcowską”.

Publikacje Profesora Macieja Zielińskiego są powszechnie znane i licznie cytowane, stanowią kanon naukowy prawników. Każda z Jego prac ma charakter twórczy i jest doniosła ze względu na podejmowaną problematykę. Z tego powodu koncepcje Profesora mają tak liczne aplikacje na gruncie szczegółowych nauk prawnych. Natomiast samo derywacyjne ujęcie wykładni przepisów prawnych stanowi kompleksową i intelektualnie wyrafinowaną koncepcję metodologiczną prawoznawstwa. Koncepcje, w której postawa interpretatora wyznaczona jest przez zasadę *omnia sunt interpretanda*.

Zarówno publikacje jak i wypowiedzi Profesora Macieja Zielińskiego cechuje niepowtarzalny styl – rzadka wśród teoretyków prawa, czy prawników w ogóle, umiejętność

wypowiadania się w jasny i przystępny dla odbiorcy sposób o sprawach trudnych, jednocześnie z zachowaniem najwyższej precyzji, a przy tym piękną polszczyzną.

Pan Profesor Maciej Zieliński jest niekwestionowanym autorytetem naukowym nie tylko w dziedzinie, w której jest wybitnym specjalistą. Wyrazem uznania dla pracy naukowej Pana Profesora było nadanie Mu przez Uniwersytet Łódzki 2 kwietnia 2012 r. tytułu doktora honoris causa. Profesor Maciej Zieliński jest pierwszym, i jak dotąd, jedynym w Polsce przedstawicielem polskiej teorii i filozofii prawa, któremu ten zaszczytny tytuł nadała polska uczelnia.

Dzięki pracy naukowej Pana Profesora używa się dziś w nauce określenia *poznawczo-szczecińska szkoła teorii prawa*, co stanowi wartość samą w sobie.

dr hab. Agnieszka Choduń, prof. US